

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 36/07

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. apríla 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti Mgr. V. Š., B., zastúpeného advokátom JUDr. B. J., B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sp 84/05 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. V. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sp 84/05 porušené bolo.

2. Krajskému súdu v Bratislave prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sp 84/05 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Mgr. V. Š. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Krajský súd v Bratislave je p o v i n n ý uhradiť Mgr. V. Š. trovy konania v sume 5 788 Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. B. J., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 36/07 z 15. marca 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. V. Š. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sp 84/05.

Na základe výzvy ústavného súdu sa krajský súd prostredníctvom predsedníčky a zákonného sudcu vyjadril k sťažnosti podaniami sp. zn. Spr. 3664/06 doručenými ústavnému súdu 27. novembra 2006 a 11. apríla 2007, v ktorých sa okrem iného uvádza:

„Opätovne som Vašu žiadosť predložila zákonnému sudcovi v predmetnej veci na vyjadrenie sa predovšetkým k skutkovej a právnej zložitosti sporu, pričom jeho vyjadrenie Vám zasielam v prílohe. Dovoľujem si Vám oznámiť, že v predmetnej veci neboli od vrátenia spisu ústavným súdom, t. j. od 31. januára 2007 vykonané žiadne procesné

úkony a zároveň Vám oznamujem, že v predmetnom konaní sa nevyskytli žiadne prekážky, ktoré by odôvodňovali postup súdu podľa ust. § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku.

Z otázkam týkajúcich sa prietáhov v predmetnom konaní si Vám dovoľujem oznámiť, že som v konaní nezistila prietahy spôsobené či už sťažovateľom alebo zákonným sudcom. Vec napadla na tunajší súd dňa 18. 4. 2005 a zákonný sudca rozhodol o vrátení spisového materiálu obci Č. dňa 7. 10. 2005, s čím bol sťažovateľ oboznámený i v odpovedi na jeho sťažnosť zo dňa 14. 7. 2006. Vzhľadom na nadmernú zaťaženosť zákonného sudcu a vysoký nápad vecí do správneho oddelenia, bola vec zákonným sudcom vybavená v najkratšom možnom čase.

Záverom si dovoľujem uviesť, že najdôležitejšou a zároveň jedinou okolnosťou, ktorá v súdnych konaniach spôsobuje zbytočné prietahy, je nedostatočné personálne obsadenie súdnych oddelení, v dôsledku čoho dochádza pri vysokom nápade vecí k neúmernému zaťaženiu sudcov a tým i k nemožnosti vybavovať veci priebežne tak ako na súd napádajú, a to i napriek maximálnej snahe sudcov postupovať a rozhodovať v konaniach čo najrýchlejšie. “

Zákonný sudca sa vyjadril nasledovne:

«Obec Č., zast. S. J., starostom obce Č. rozhodnutím č. 183/2005 22 inf. /2005 zo dňa 22. 3. 2005 rozhodla o odmietnutí prístupniť informáciu pre Mgr. Š.

Proti rozhodnutiu povinnej osoby v predmetnom prípade obce Č. o odmietnutí požadovanej informácie možno podať odvolanie v lehote 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia alebo márneho uplynutia lehoty na rozhodnutie o žiadosti podľa § 17 zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Odvolanie sa podáva povinnej osobe, ktorá rozhodnutie vydala alebo mala vydať (§ 19 ods. 1, citovaného zákona).

Podľa § 19 ods. 2 zákona o slobodnom prístupe k informáciám o odvolaní proti rozhodnutiu povinnej osoby rozhoduje nadriadený povinnej osoby, ktorá vo veci rozhodla alebo mala rozhodnúť. Ak ide o rozhodnutie obecného úradu, o odvolaní rozhoduje starosta obce (primátor). Proti rozhodnutiu ústredného orgánu štátnej správy možno podať rozklad o ktorom rozhoduje vedúci ústredného orgánu štátnej správy.

Podľa § 19 ods. 3 odvolací orgán rozhodne o odvolaní do 15 dní od doručenia odvolania povinnou osobou. Ak odvolací orgán v tejto lehote nerozhodne, predpokladá sa,

že vydal rozhodnutie, ktorým odvolanie zamietol a napadnuté rozhodnutie potvrdil, za deň doručenia sa považuje druhý deň po uplynutí lehoty na vydanie rozhodnutia.

Podľa § 19 ods. 4, cit. zákona rozhodnutie o odmietnutí žiadosti možno preskúmať v súdnom konaní podľa osobitného zákona - zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch, v znení neskorších predpisov.

V spisovom materiáli č. k. 3 Sp 84/2005 sa však nachádza rozhodnutie Obce Č., bez pripojenia doručeníek v ktorom rozhodoval starosta obce Č., S. J. za obec Č. Proti tomuto rozhodnutiu bol zo strany Mgr. Š. podaný opravný prostriedok, ktorý bol doručený povinnej osobe dňa 30. 3. 2005.

Spisový materiál bol odstúpený Krajskému súdu v Bratislave na rozhodnutie o opravnom prostriedku.

Dňa 7. 10. 2005 listom Krajského súdu v Bratislave bol obci Č. vrátený spisový materiál bez rozhodnutia o odvolaní, nakoľko podľa § 19 ods. 2 zákona o slobodnom prístupe k informáciám, o odvolaní proti rozhodnutiu povinnej osoby (Obec Č.) rozhoduje nadriadený povinnej osoby, ktorá vo veci rozhodla alebo mala rozhodnúť a ak ide o rozhodnutie obecného úradu, o odvolaní rozhoduje starosta obce (primátor).

Nakoľko však v spisovom materiáli absentuje rozhodnutie starostu obce, predmetný spisový materiál bol vrátený Obci Č. O tomto postupe bol písomne informovaný listom zo dňa 26. 7. 2006 aj starosta Obce Č., S. J. s podrobným odôvodnením súdu.

Mgr. Š. podal sťažnosť na príslušnom súde, ktorý však podľa môjho názoru nie je oprávnený na preskúmanie rozhodnutia, nakoľko neskoršej žalobe podľa hlavy druhej, piatej časti musí predchádzať rozhodnutie starostu Obce Č. Inak rozhodovanie o žalobách podľa hlavy druhej, piatej časti O. s. p. na krajskom súde rozhoduje správny senát, čiže v danom prípade neprichádza do úvahy ani rozhodovanie v odd. „Sp“, podľa hlavy tretej, piatej časti O. s. p.

Na základe vyššie uvedeného má konajúci súd za to, že ústavná sťažnosť zo strany Mgr. Š. je v celom rozsahu nedôvodná a konajúci súd konal bez prieťahov a vec skončil inak.»

Ústavný súd zo súvisiaceho súdneho spisu zistil v zásade rovnaké skutočnosti ako vo svojom vyjadrení uviedol krajský súd.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov... a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania vedeného krajským súdom je rozhodovanie o odvolaní sťažovateľa proti rozhodnutiu obce, resp. starostu obce o nesprístupnení informácií podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 211/2000 Z. z.“). Takéto typy konania nie sú právne alebo skutkovo zložité, čo potvrdzuje aj vyjadrenie krajského súdu k sťažnosti.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka súdneho konania. Ústavný súd nezistil, že by správanie sťažovateľa malo vplyv na doterajšiu dĺžku konania a ani krajský súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti nemal k jeho správaniu výhrady.

3. Pokiaľ ide o postup krajského súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd zistil nečinnosť krajského súdu od 18. apríla 2005, keď mu bol doručený opravný prostriedok sťažovateľa proti rozhodnutiu starostu obce Č. (ďalej len „obec“), až do dňa rozhodnutia ústavného súdu (nečinnosť 24 mesiacov). Ústavný súd k tomuto záveru dospel aj napriek tomu, že krajský súd vrátil spisový materiál sp. zn. 3 Sp 84/05 obci 7. októbra 2005 bez rozhodnutia o odvolaní podľa § 19 ods. 2 a 4 zákona č. 211/2000 Z. z. s tým, že *„rozhodnutie o odmietnutí žiadosti možno preskúmať v súdnom konaní podľa osobitného zákona a to § 244 nasl. O. s. p.“*

Tento postup ústavný súd vyhodnotil ako neefektívnu činnosť krajského súdu, ktorá spôsobila zbytočný prieťah v konaní, pretože konanie, ktoré bolo začaté podľa § 82 ods. 1 OSP, nebolo skončené v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku.

Ústavný súd neakceptoval vyjadrenie krajského súdu v tom zmysle, že ku skončeniu veci došlo inak (vrátením spisového materiálu obci), pretože tento zákonný dôvod skončenia veci príslušný procesný kódex neupravuje, z čoho teda vyplýva, že predmetné konanie nie je do dnešného dňa právoplatne skončené a stav právnej neistoty účastníkov konania nie je odstránený.

Ústavný súd rovnako neakceptoval obranu krajského súdu spočívajúcu v poukazovaní na nadmernú záťaž zákonného sudcu, vysoký nápad vecí alebo personálne problémy. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní. Ústavný súd poznamenáva, že nie je možné v žiadnom prípade prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Sp 84/05 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru krajským súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľ v s'ťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej s'ťažnosti.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý

vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

V tomto prípade pri jeho priznaní ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 3 Sp 84/05, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 10 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. B. J. Ústavný súd pri rozhodovaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti urobené ešte v roku 2006) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 2 730 Sk, t. j. spolu 5 460 Sk. Trovy konania vrátane započítania režijného paušálu 2 x 164 Sk (§ 16 ods. 3 vyhlášky) boli priznané v celkovej sume 5 788 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.